

tyngden af alt det fine og fornemme i nærværende bog, ikke mindst det flotte tekniske udstyr. – Det er ellers sjældent, at de arkæologiske og de skriftlige efterladenskaber på så frugtbar måde har kunnet supplere hinanden som tilfældet er med nordboernes Grønland. I jorden her er bevaret en større samling af klædedragter end vel på noget andet sted i middelalderens Europa. Og som de dog var modebevidste i landet under polarstjernen – deres forbindelser med omverdenen må have været meget gode. Det er også i Grønland det vistnok største europæiske enkeltfund af skeletter fra middelalderen er gjort, idet henimod 150 sådanne er blevet afdækket på kirkegården ved Þjóðhilds kirke. Omstændighederne omkring kristendommens indførelse i Grønland optager bogens forfattere stærkt. I den islandske tradition har man opstillet en lignende model for Grønland som den vi kender fra Island, hvor den nye tro blev vedtaget ved lov i sommeren 999 på Olaf Tryggvasons foranledning. Imidlertid har Claus Olsen (i sit speciale ved Kbh. Univ. 1980) kunnet afvise både Olaf Tryggvasons og Olaf den helliges andel i kristningen af grønlænderne; den nye tro synes snarere at have vundet gradvis indpas i løbet af de første årtier af 11. årh.

Men hvad blev der af de stærke og velnærede grønlændere, som så sent som i 1410 holdt et stort bryllup i Hvalsø kirke med deltagelse af mange mennesker? Der tages i bogen afstand fra tankerne om, at befolkningen svækkedes og degenererede, eller at den blev tilintetgjort i kampe med eskimoerne. Afvisningen af den sidstnævnte hypotese synes at finde støtte i de mange eskimoiske sagn om det meget venskabelige forhold mellem Kalaalitter og Kavdlunakker (se Niels Kastfeldts afløsningsopgave, Kbh. Univ. 1976). – I Grønland var der netop gode betingelser for sameksistens, idet Kalaalitterne mest levede af havet medens Kavdlunakkerne især ernærede sig ved kvægavl. De økonomiske mønstre i ældre stenalder og i yngre jernalder byggede på hver sit element af moder jord.

Vikingetidens vidtstrakte landnam synes for det meste at have været gruppeforetagender. De største kendte landnamsledere var Göngu-Hrólfur af Normandiet og Erik den røde af Grønland. I den foreliggende bog er der sat både Eiríkr og Þjóðhildr en velfortjent bautasten: han som lod landet bygge, og hun som bidrog til at kristne folket.

Ólafía Einarsdóttir

Ælnoths Krønike. Oversat og kommenteret af ERLING ALBRECHTSEN. Efterskrift af Preben Meulengracht Sørensen. Odense Universitetsforlag, 1984. Ill. 90 kr.

På grundlag af M. Cl. Gertz's latinske tekstudgave fra 1908 i *Vitae sanctorum Danorum* har fhv. museumsinspektør, dr.phil. Erling Albrechtsen påtaget sig at give en nyoversættelse af Ælnoths bekendte skrift og udstyre den med kommentarer, der tager hensyn til de resultater, som arkæologer og historikere har nået siden 1894, da Hans Olrik for Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse oversatte krøniken i »Danske Helgeners Levned«, en for sin tid fremragende præstation, men den kan nok i dag føles lidt gammeldags i sprog og tone. Nyoversættelsens erklærede mål har da først og fremmest været at gengive Ælnoths kunstfærdige latinske tekst med de mange indvævede bibelcitater og hentydninger til den klassiske litteratur i et nutidigt dansk, lettere tilgængeligt for

læsere af i dag. Oversættelsen følger sig nydeligt ind i forfatterens række af oversættelser af europæiske fortællende kilder fra samme tid, f.eks. *To normanniske krøniker* (1980), *Gotfred Malaterra: Normannernes bedrifter i Syditalien* (1981) og *Florence of Worcester's krønike* (1982). Der er ingen grund til i denne forbindelse at gå nærmere ind på skriftets betydning – dets centrale placering blandt de bevarede kilder taler for sig selv, men oversætterens indledning i forening med listen, s. 112–14, over anvendt litteratur giver en passende kort oversigt over periodens historie og krønikens placering i diskussionen om Knud den Hellige. – Efterskriften: Om Ælnoth og hans bog af Preben Meulengracht Sørensen indeholder en vurdering af Ælnoths arbejde som litterært mindesmærke og beskriver dets plads i den samtidige europæiske litteratur. Der er gode illustrationer, 5 optagelse af helgenskrinene i St. Knuds kirke, kortskitser af egnen ved Aggersborg og Odense, en grundplan af den romanske kirke i Odense og til slut en gengivelse med transskription af krønikens begyndelse, hentet fra håndskriftet i Saint-Omer. Samme billede pryder omslagets forside, mens bagsiden benyttes til en farvegengivelse af det berømte »Ørnetæppe« i Odense St. Knud. Et register letter udnyttelsen af tekst og noternes oplysninger.

Herluf Nielsen

Ottar og Wulfstan, to rejsebeskrivelser fra vikingetiden. Oversat og kommenteret af *Niels Lund*, med bidrag af *Ole Crumlin-Pedersen*, *Peter Sawyer* og *Christine E. Fell*. Forord af *Olaf Olsen*. Vikingskibshallen i Roskilde, 1983. Ill.

Two Voyagers at the Court of King Alfred. The Ventures of Ohthere and Wulfstan together with the Description of Northern Europe from the Old English Orosius, ed. by *Niels Lund*, translated by *Christine E. Fell*, with contributory Essays by *Ole Crumlin-Pedersen*, *P. H. Sawyer*, *Christine E. Fell*. Foreword by Sir *David Wilson*. York, 1984. Ill. £ 5,50.

Ottars og Wulfstans beretninger er og har været blandt de hyppigst citerede kilder til vikingetidens historie, som Niels Lund med rette fremhæver i sin indledning, men selve teksterne har været vanskeligt tilgængelige på dansk, idet de ikke har været trykt siden 1815, da Rasmus Rask udgav dem med oversættelse og »kritiske anmærkninger og nogle oplysninger«. Siden da er der sket en vældig udvikling i kendskabet til forholdene omkring 900, og det ældste, næsten samtidige håndskrift af den oldengelske Orosius er fra 1953 tilgængelig i faksimile, hvorfra der på s. 17 lånes en tekstprøve med Ottars indledningsord, der siden 17. årh. er markeret med kapiteltegn og bemærkningen *Hic incipit...*

De to beretninger indgår som et led i den supplerende beskrivelse af Nordeuropa, som indføjedes i Orosius' geografiske verdensbeskrivelse, der ikke omfattede Europa nord for Alperne. Den medtages også her, fordi den hører til i sammenhængen og bidrager til at fremhæve de konkrete og på egne erfaringer baserede oplysninger i de to mænds beretninger.

Teksterne ledsages spalte for spalte af den danske (og engelske) oversættelse, men er uden punktcommentar, fordi man i stedet har valgt at ledsage udgaven af tre mindre afhandlinger over emner, knyttet til teksten: Skibe, sejlads og ruter